

Оригинални научни рад
УДК 316.647.8:159.922.63(497.11)"1975/1982"

„ЛЕПО ЈЕ БИТИ МЛАД АЛИ НИЈЕ МАЛИ УСПЕХ НИ ОСТАРИТИ"¹

Славица Максић²

Институт за педагошка истраживања, Београд

Сажетак

Стереотипије о занемаривању старих и незахвалности младих јављају се још код античких аутора, па се поставља питање колико су разлике у међусобној перцепцији старих и младих универзалне. Предмет интересовања у овом раду су ставови о старима и старењу који су садржани у коментарима Душка Радовића, насталим у периоду од 1975-82. године, и објављени у књигама „Београде, добро јутро“. Издвојени су коментари о старима, старењу и старом, који су категорисани у тематске области: породични живот, генерацијске разлике, изглед и здравље, смисао живота, вредности и друштво, рад и пензија, однос према смрти и жал за старим. Анализа садржаја открива да се младима замера што су користољубиви и што занемарују старе родитеље, а на старе се пребацује кривица за неуспехе деце. Део коментара указује на неразумевање и нетрпељивост између младих и старих, док други део говори о могућностима за међугенерациску коегзистенцију. Даљи коментари указују на то да се са старењем физички изглед и здравље неумитно мењају, да се одустаје од младалачких идеала али инсистира на достојанственом животу. У дискусији резултата предложено је разликовање генерацијских разлика од генерацијског јаза. Закључено је да су генерацијске разлике универзалне, док генерацијски јаз у актуелној ситуацији захтева веће ангажовање друштва на унапређењу разумевања старијих и млађих.

Кључне речи: стари, старење, ставови, анализа садржаја, Душко Радовић.

¹ Подаци који се анализирају у раду саопштени су, под истим називом, на научном скупу „Однос младих према старима и старењу“ који је одржан 21. децембра 2012. године у Београду, у организацији Института за педагошка истраживања и Геронтолошког друштва Србије.

² Др Славица Максић, научни саветник у Институту за педагошка истраживања у Београду. Е-mail адреса: smaksic@ipisr.org.rs.

Увод

Стереотипије о занемаривању старих и незахвалности младих су изгледа старе колико и човечанство. Још је Сократ, пре 2400 година, критиковао децу указујући на то да воле луксуз, да се лоше владају, не поштују ауторитете и старије, више воле да причају у празно него да уче, противурече својим родитељима, тиранишу учитеље итд. Данас се негативан однос према старима и старењу назива „ејџизмом“ и сматра, уз расизам и сексизам, једном од три карактеристике на основу којих се савремени човек категорише, описује, одређује (Nelson, 2002). Однос између младих и старих своди се на генерацијски јаз који се посматра као извор неразумевања (Ђировић, 2013; Gilbert & Ricketts, 2008). Поставља се питање колико су разлике у међусобној перцепцији старих и младих велике и јесу ли универзалне. Шта се приговара старима, шта им се замера, за шта се оптужују? Шта највише младима смета код старих и обрнуто? Какав емоционални/вредносни тон превладава?

У овом раду саопштавају се резултати испитивања односа јавног мњења према старима и старењу који је садржан и исказан у афоризмима/ коментарима писца, хроничара једног времена у коме су настали. Ради се о анализи текста коментара које је писац Душко Радовић писао и говорио на радију у периоду од 1975. до 1982. године у Београду, Србији и Југославији. Изведена је анализа коментара који су објављени у три књиге „Београде, добро јутро“, а који чине приближно петину изговорених коментара. Мишљење еминентног писца представља сведочанство времена које је језгровито, сажето, добро запажено и исказано, о чему сведочи неподељена популарност те емисије и прихваћеност књига, која траје до наших дана. Коментари су настали када је писац имао 53-60 година, што је у то време сматрано старијом особом. Дакле, писац је говорио о статусу старих и односу нашег друштва према старима у време када је и сам припадао тој категорији становништва.

Циљ анализе је био да се испита:

- како су стари били виђени пре више од тридесет година у нашој средини;
- да ли се ради о стереотипијама које се могу упоредити са односом према старима данас.

Метод

Примењена је квалитативна, тематска анализа којој је подвргнут садржај књига Душка Радовића „Београде, добро јутро“ (Denzin & Lincoln, 2005; Fook, 2002;

Шевкушић, 2011). Утврђено је да се анализирани материјал састоји од 2236 коментара. После више ишчитавања, издвојени су коментари у којима се експлицитно говори о старима, старењу и старом (N=153). У првој фази анализе, изабрани коментари категорисани су у тематске области које су дефинисане на основу података (Braun & Clarke, 2006). У другој фази истраживања, рађено је на категоризацији коментара у оквиру сваке теме, такође,

без унапред дефинисаних категорија. Израчуната је заступљеност сваке од дефинисаних тема преко фреквенција и процената, док су за категорије у оквиру тема рачунате само фреквенције (због малог броја).

Резултати анализе

У првој фази анализе коментара о старима, старењу и старом дефинисано је осам тема које говоре: о породици, генерацијским разликама, здрављу, сврхи живота, вредностима, раду, односу према смрти и туговању за оним што је некад било. Заступљеност тема дата је у Табели 1.

Табела 1: Тематске области о старима и старењу у књигама „Добро јутро, Београде“ Душка Радовића

Тематске области	ф	%
Породица	35	22,9
Генерацијске разлике	29	19,0
Изглед и здравље	24	15,7
Сврха живота	17	11,1
Вредности и друштво	16	10,4
Рад и пензија	12	7,8
Однос према смрти	11	7,2
Жал за старим	9	5,9
Укупно	153	100,0

Међу коментарима који се тичу старих и старења најбројнији су коментари који се односе на породицу (табела 2). Релевантне компоненте породице су односи родитељи-деца и односи између супружника: однос старих према рађању и подизању деце, однос старих према унуцима, користољубивост младих, презаштићивање деце, занемаривање старих чланова породице и брачни односи међу старим супружницима.

Табела 2: Категорије коментара у оквиру теме „породица“ (ф)

Категорије коментара	ф
Рађање и подизање деце	8
Унуци	7
Корист	7
Презаштићивање деце	6
Занемаривање старих	4
Брачни односи	3

На основу коментара може се направити резиме односа према породици. Стари родитељи су на селу или у старачком дому; деца очекују од родитеља помоћ и подршку, чак и кад су сами постали родитељи; стари родитељи брину о својој деци неограничено и не дозвољавају им да се осамостале и одрасту; брачни партнери се споразумевају све брже, а воле све мање (или воле на другачији начин). Младима се замера што занемарују старе родитеље, а на старе пребацује кривица за неуспехе њихове деце јер им

нису пружили довољно. У брачним односима долази до засићења; еманципација жена има лоше последице по породицу (рађање деце, начин исхране, бабе и деде преузимају улогу мајки и очева. Од родитеља се очекује да васпитавају децу (што се сматра неизвесном работом), а односи деда и баба са унуцима се идеализују. У наставку су дати примери коментара за неке од дефинисаних категорија:

- *Куда ћете на викенд? Ако су вам мајка или отац у старачком дому, могли бисте да их посетите. Распитајте се где су и свакако отидите. (Занемаривање старих)*
- *Ако од мајке више немате никакве користи, закуните се у њу па слажите. (Корист)*
- *Ако имате преко шездесет година, немате више права да се жалите на родитеље, чак иако су криви. (Презаштићивање деце)*
- *Другарице, размишљајте о томе на време: лепше је бити нечија баба него само баба. (Рађање и подизање деце)*

У нешто мањем броју од коментара о статусу старих у породици, јављају се коментари који се односе на генерацијске разлике. Категорије које су овде издвојене су: генерацијски јаз, статус старијих у односу на млађе и компатибилност потреба, могућности, обавеза и права старијих и млађих (табела 3).

Табела 3: Категорије коментара у оквиру теме „генерацијске разлике“ (ф)

Категорије коментара	ф
Генерацијски јаз	12
Статус старијих	10
Компатибилност	7

На основу резимеа о генерацијским разликама, не може се тврдити да су генерацијске разлике непремостиве. У односима између младих и старих јавља се неразумевање, нетрпељивост, неприхватање и нестрпљење. Старијима се замера да се постављају као ауторитети, неће да оду, улепшавају прошлост и свим тим изазивају љутњу и бес младих, али и самокритичност. Више смо склони да тврдимо да се ради о међугенерацијским разликама него генерацијском јазу, на шта упућују афоризми о могућностима за коегзистенцију, сарадњу и разумевање. Примери коментара за све три категорије дати су у наставку текста:

- *Пошто нема ни посла ни живота за све, ми мислимо да је боље да подржите нас старе јер ми нећемо дуго. Немамо толико ни пара ни времена да подржавамо младе. (Генерацијски јаз)*
- *На млађима свет остаје, чим старији донесу такву одлуку. (Статус старијих)*
- *Лепо је бити млад али није мали успех ни остарити. (Компатибилност)*

Групи најбројнијих коментара о породици и генерацијским разликама придружују се коментари који се односе на „изглед и

здравље“. Могу се разликовати коментари о физичком изгледу, болестима, неумитности старења и одржавању кондиције и здравља и вежбању (табела 4).

Табела 4: Категорије коментара у оквиру теме „изглед и здравље“ (ф)

Категорије коментара	ф
Изглед	8
Болести	7
Неумитност старења	6
Одржавање и вежбање	3

Резиме садржаја коментара о изгледу и здрављу указује на реално виђење промена које се дешавају. Старење је иреверзибилан процес који укључује губљење физичке снаге, слабљење чула, појављивање и развијање хроничних болести. Физички изглед се видљиво мења, а један део старих покушава да га пошто-пото успори и игнорише. Следе примери коментара:

- *Године долазе и пролазе, и више оне остављају трага на нама него ми на њима. (Изглед)*
- *Све можемо обећати сем да ћемо бити млађи него што смо. И све нам се друго може веровати сем да ћемо моћи више него што смо некад могли. (Неумитност старења)*

У групи средње заступљених коментара о старима, старењу и старом спадају они који се односе на смисао живота и вредности и друштво. Тема „сврха живота“ може да се структурира на коментаре који се директно односе на смисао живота, засићеност животом и неиспуњене жеље. Тема „вредности и друштво“ обухвата, такође, три категорије: вредности, друштво и култура. Фреквенције дефинисаних категорија за обе теме дате су у табели 5.

Табела 5: Категорије коментара у оквиру теме „сврха живота“ и „вредности и друштво“ (ф)

Сврха живота		Вредности и друштво	
категорије	ф	категорије	ф
смисао	8	вредности	4
засићеност	5	друштво	6
жеље	4	култура	6

Коментари о сврхи и смислу живота су очекивани, нарочито стога што је сам аутор у време када их је писао био у доби зреле, тада се сматрало старије особе. Садржај ових коментара могао би се сажети на следећи начин: док траје живот мора имати смисла; појединац је тај који вреднује и осмишљава свој живот; не оптерећивати се старењем; долази до засићења, искуство је тешко, оптерећује враћање на прошло, замара понављање истог; одустаје се од младалачких идеала, али се инсистира на достојанственом

животу. У наставку су дати примери коментара увези са овом темом:

- Задатак је егзактних наука да продуже људски век. Од филозофа ће се тражити да објасне зашто. (*Смисао*)
- Нећу ништа више ни да читам, ни да гледам, ни да слушам. Хоћу да ми све буде јасно и лепо, као некад. (*Засићеност*)
- Руку на срце, данас нам је боље него што је било. Некада смо имали само идеале, а данас само њих немамо. (*Жеље*)

Анализа садржаја коментара о вредностима и друштву указује на промене које се дешавају у току живота. Вредности се мењају тако да се неким старима замера што инсистирају на етичким нормама, а други стари користе своје „везе“ док могу. Друштвом управљају политичари који се удаљавају од народа и експериментишу у привреди, јавља се незапосленост. Постоји свест о цикличности друштвених кретања, па ће од оних који имају настати они који продају. Култура се занемарује, књиге и новине читају стари, а заслуге се уметницима признају у будућности. Следе примери коментара о теми „вредности и друштво“:

- Ви сте прилично старински човек, још увек много водите рачуна о томе шта ће други мислити. Нисте приметили да су сви променили мишљење, сем вас. (*Вредности*)
- Кад више не буде ни вас, ни ваше славе и привилегија, ваша деца ће продавати Дедиње деци фудбалера, певача, трговаца и накупаца. После краће паузе, Дедиње ће поново постати оно што је некад било. (*Друштво*)
- Књиге читају само они који су – или мали, или стари, или гладни, или усамљени, или болесни. Нико нормалан не чита књиге. (*Култура*)

Трећу, последњу и најмање заступљену групу коментара чине они који се односе на рад и пензију, однос према смрти и тугу због пролазности.

Табела 6: Категорије коментара у оквиру тема „рад и пензија“, „однос према смрти“ и „жал за старим“ (ф)

Рад и пензија	ф	Однос према смрти	ф	Жал за старим	ф
Новац	6	Промене у понашању и личности	4	Жал за прошлим временом	6
Пензија	3	Неминовност одласка	4	Личне успомене	3
Сиромаштво	2	Иронисање са смрћу	3		
Посао	1				

Тема „рад и пензија“ приказана је доста реалистично: могу се издвојити категорије новац, пензија, сиромаштво и посао. Још раде они стари који морају. Пензије су мале, а пензионери сиромашни. Нарочито је скупа храна. Нису у бољем положају ни стари који

имају новац, јер не могу да га троше. Примери коментара о овој теми су:

- *Папирне новчанице од десет нових динара личе на летке које пензионери кришом деле по пијацама и самоуслугама. Нико неће да их узме, плаши се последица. (Новац)*
- *Како живе наши пензионери? Више се праве да живе него што живе. Више жваћу него што једу, и више леже него што спавају, и више се стиде него што смеју да кажу. (Пензија)*

Резиме о односу према смрти указује на два паралелно присутна приступа овој теми: с једне стране је мудрост а с друге резигнираност. У старости се проређује комуникација са другима, старост носи тугу, али стрпљење продужава живот. Одлазак је неминован, али се и према тој чињеници можемо односити са иронијом (нпр. сахрана о државном трошку, отпор кремацији). Примери коментара о овој теми су:

- *Напуштају нас рођаци и пријатељи, одлазе и не враћају се више. Кад их буде више тамо него овде, мораћемо и сами да им се придружимо. (Неминовност одласка)*
- *Жали нам се један од спољних сарадника крематоријума да многи познати атеисти не желе да се спаљују. Нема у томе ничег неразумљивог. Спаљивање личи на самоубиство. И кад умре, човек не треба да губи наду. (Иронисање са смрћу)*

„Жал за старим“ обухвата личне успомене и жал за прошлим временом. Ограничено трајање онога што нас окружује изазива осећање туге. Туга је нарочито изражена у вези са личним успоменама. Постоји свест о томе да се наше памћење мења с временом, те да оно што је било добија своје значење као успомена због посматрања у контексту свега што је испунило живот и околности у којима је онај који се сећа. Следе примери коментара о овој теми:

- *У Улици Четрнаестог децембра још стоји фирма казанције. На првој кући у Улици Војислава Илића је фирма ћурчије. Стране речи, заборављени занати у новом, модерном граду. Нећемо казанције, хоћемо психијатре! (Жал за прошлим временом)*
- *Једном ћете и ви бити стари Београђани, са много успомена на оно што је у Београду било и прошло. Овај петак је блед и незанимљив, али ми му проричемо сјајну будућност једном, кад постане успомена. (Личне успомене)*

Дискусија

Предмет интересовања у овом раду били су ставови о старима и старењу који су садржани у коментарима Душка Радовића, насталим у периоду од пре више од три деценије, и то они који су објављени у књигама „Београде, добро јутро“. Учени су и издвојени коментари о старима, старењу и старом, који су категорисани у тематске области: породични живот, генерацијске разлике, изглед и здравље, смисао живота, вредности и друштво,

рад и пензија, однос према смрти и жал за старим. Анализа садржаја коментара открила је да се младима замера што су користољубиви и што занемарују старе родитеље, а на старе се пребацује кривица за неуспехе деце. Део коментара указује на неразумевање и нетрпељивост између младих и старих, док други део говори о могућностима за међугенерациску коегзистенцију. Даљи коментари указују на то да се са старењем физички изглед и здравље неумитно мењају, да се одустаје од младалачких идеала, али инсистира на достојанственом животу до смрти.

За наслов овога рада изабрали смо један од коментара Душка Радовића (*Лепо је бити млад али није мали успех ни остарити*) који сажима пишчев однос према старима и старењу тако што истовремено указује на тешкоће и лепоте старења. Радовић описује старе преко промена које се дешавају у свим битним аспектима њиховог интелектуалног, физичког, социјалног и емоционалног статуса. Велики писац, као прави психолог, социолог и друштвено ангажован посленик, слика процес старења и ефекте које изазива код појединца који стари и његово окружење. Писац указује на лезу реакција: од мирења са неумитним процесима до њиховог игнорисања, уз иронију која релаксира читаоца. На овај начин, оно што нам у реалном животу смета постаје разумљиво, наводећи свакога од нас да потражи себе у односу између старих и младих. Чини се да су сви или скоро сви коментари, написани пре више од тридесет година (што се историјски сматра једном генерацијом) актуелни и данас.

Душко Радовић је писао о старима и старењу у Србији која је, у оквиру Југославије, имала скоро осам милиона становника (1981), а просечна старост становништа је износила близу 34 године. Тада се живело и радило у социјалистичком друштву и економији, која је почело да показује знаке пропадања. Време одласка у пензију било је 55 (за жене) и 60 (за мушкарце) година живота. После три деценије, када је спроведена анализа коментара о старима и старењу, Србија је самостална држава, са нешто више од седам милиона становника, а просечна старост становништа је износила преко 42 године. Живи се у условима продужене и успорене транзиције, када је више од петине радно способног становништа без посла. С друге стране, време за одлазак у пензију је продужено на 62 године (за жене) и 65 година (за мушкарце), са тенденцијом да се још одлаже. Број склопљених бракова је у посматраном периоду пао за трећину, док у исто време број развода расте.

Уопштавање и повезивање садржаја изречених коментара о старима и старењу спроводимо са уверењем да је слика коју пружају показатељ јавног мњења чији је позвани представник и сведок један велики писац. Однос према старима може се описати као стање у коме млади и стари имају различит доживљај времена: млади су нестрпљиви да стану на друштвену сцену, а стари спори и још увек не виде да је стигло време за младе. Однос према

старењу би могао да изгледа овако: млади се плаше старења, а стари су резигнирани или мудри. Млади и стари се разликују према однос према старом: млади га игноришу, а стари су сетни и носталгичним јер се сећају лепог и жале за њим. Не треба заборавити да се јавља и негативан однос према старом код старих. О овоме сведочи ироничан тон и критички приступ писца према идеализовању старог, искривљивању и чак лагању о томе како је старо било велико, исправно, морално. У целини, може се закључити да су генерацијске разлике универзалне, али шта је са генерацијским јазом?

Савремени човек тежи да живи што дуже и умре што млађи (Смиљанић, 1979). С протицањем временом, мења се слика старог човека. Данас су стари у односу на пре три и четири деценије биолошки/хронолошки све старији (Никитовић, 2004; Туцовић & Стевановић, 2007; Статистички годишњак Републике Србије, 2011). Ове чињенице захтевају промене у области рада, социјалног, здравственог и пензионог осигурања у правцу стварања бољих услова за квалитетнији живот у старости (Рашевић, 2010). Међутим, у условима друштвене и економске кризе, када су ресурси умањени за све категорије становништва, а посебно у условима све веће незапослености, долази до даљег раслојавања друштва и преиспитивања права и приоритета. Један опис односа према старењу нашег човека у времену у ком живимо налазимо у књигама Матије Бећковића „Кад будем млађи“ (2007) и „Кад будем још млађи“ (2012). Издајамо стихове из друге књиге који илуструју негативан однос према старењу и, можда, указују у ком правцу ће се овај однос развијати у будућности:

- *Нема старих, а против старења се предузимају све мере*
- *предострожности и борбе*
- *Бринућу о породици иако је немам*
- *Бићу здрав, изгледаћу феноменално*
- *Тежићу личном миру*
- *Бићу модеран*
- *Укинућу смрт, али ако умрем*
- *нека пређени километри и мајице говоре о мени*
- *Можда се некоме посрећи на умре природном смрћу*

Преостаје нам да се запитамо како би данашњи млади могли да протумаче наведене стихове у контексту претпоставки о сопственом старењу и очекивања у вези са њиховом старошћу. Да ли ће се генерацијски јаз повећавати или смањивати? Ко ће бити стари људи и шта ће њих одликовати? Напредак савремене технологије иде у правцу који није могао ни да се замисли пре само неколико деценија (Gere, 2008; Каку, 2014). Шта би у од односу према старима могло да буде локално, специфично, или ће све промене бити глобалне тако да се неће односити само на Србији већ и друге делове више и мање економски развијеног света? Најзад, како се оно на шта указују писци у својим делима може

повезати са другим изворима података о феномену ради стицања потпуније слике. Шта би требало испитивати у будуће?

Закључак

Није лако тврдити да расте неразумевање између старих и младих, али је сасвим извесно да и једни и други живе у том уверењу актуелни тренутак или је бар такав случај у нашој средини (Немањић, 2010). Преглед истраживања указује на потребу за раним образовањем о старењу које би укључило активности базиране на квалитетној интеракцији младих и старих (Ђировић, 2013). Нетрпељивост према старима може се делом приписати друштвеним и економским тешкоћама у којима се наше друштво, а можда и цео свет, налази. Други могући разлог је страх од сопственог старења у будућности која је неизвеснија него што се чини да је то било раније (Palfrey & Gasser, 2008). Када ће се запослити и бити способни да себе издржавају, да ли ће бити пензије када остаре, каква ће тада бити здравствена и социјална заштита, и у ком правцу ће се развијати односи међу члановима породице, су нека од питања која младе генерације са зебњом постављају себи.

Напомена: Чланак представља резултат рада на пројектима “Унапређивање квалитета и доступности образовања у процесима модернизације Србије” (бр. 47008) и „Од подстицања иницијативе, сарадње и креативности у образовању до нових улога и идентитета у друштву“ (бр. 179034), чију реализацију финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (2011-2015).

Коришћена литература

- Бећковић, М. (2007). *Кад будем млађи*. Нови Сад: Матица Српска.
- Бећковић, М. (2012). *Кад будем још млађи*. Београд: Српска књижевна задруга.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Ђировић, И. (2013). Развој ставова према старима и старењу код деце, *Геронтологија*, 40(1), 27-47.
- Denzin, N.K. & Y.S. Lincoln (2005). Introduction: The discipline and practice of qualitative research. In Denzin, N.K. & Y.S. Lincoln (Eds.): *The Sage handbook of qualitative research, Third edition* (1-32). Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Fook, J. (2002). Theorizing from practice. *Qualitative Social Work* 1(1), 79-95.
- Kaku, M. (2014). *The future of the mind: The scientific quest to understand, enhance, and empower the mind*. New York: Doubleday.
- Gere, C. (2008). *Digital culture, Expanded Second Edition*. London: Reaktion Books.
- Gilbert, C. N., Ricketts, K. G. (2008). Children's attitudes toward older adults and aging: A synthesis of research, *Educational Gerontology*, 34, 570–586.

- Nelson, T. D. (Ed.) (2002). *Ageism, Stereotyping and Prejudice against Older Persons*. Cambridge, Massachusetts/ London, England: A Bradford Book/ MIT Press.
- Немањић, М. (2010). Представе о старости и културни модели у Србији, *Геронтологија*, 37 (2), 51-61.
- Никитовић, В. (2004). *Тачност пројекција становништва Србије: испитивање проблема тачности и пристрасности пројекција становништва Србије*. Београд: Посебна издања / Српска академија наука и уметности, Географски институт „Јован Цвијић“, књ.60.
- Palfrey, J., & Gasser, U. (2008). *Born digital: understanding the first generation of Digital Natives*. New York: Basic Books.
- Радовић, Д. (1987). *Београде, добро јутро, 1 књига -седмо издање, 2 књига – 3 издање, 3 књига - 2 издање*. Београд: БИГЗ.
- Рашевић, М. (2010). Ка бољем животу старих у Србији, *Геронтологија*, 37(2), 230-246.
- Смиљанић, В. (1979). *Психологија старења*. Београд: Нолит.
- Статистички годишњак Републике Србије* (2011). Београд: Републички завод за статистику.
- Туцовић, О., Стевановић, Р. (2007). Природно кретање становништва Београда у другој половини XX века и почетком XXI века, у: *Зборник радова*, књ. 57 (143-151). Београд: Географски институт „Јован Цвијић“, Српска академија наука и уметности.
- Шевкушић, С.Г. (2011). *Квалитативна истраживања у педагогији: допринос различитих методолошких приступа*. Београд: Институт за педагошка истраживања.

IT IS NICE TO BE YOUNG BUT IT IS NOT SMALL SUCCESS TO GET OLD

Slavica Maksić

The Institute for Educational Research Belgrade

Abstract

Stereotypes of neglecting the elderly and no gratefulness of the young generation that have been appeared from the antique period were incentive to pose the question about the universality of the differences in perceptions among old people and the young. The subject of the interest in the paper were the attitudes towards the elderly people and getting old that were present in comments of Duško Radović, written from 1975 to 1982 year, and published in books „Belgrade, good morning“. Comments about the elderly, getting old and the old were separated from all others (153 from the total of 2236 comments) and categorized into following themes: „family life“ (N=22,9%), „generation differences“ (N=19,0%), „appearance and health“ (N=15,7%), „the purpose of the life“ (N=11,1%), „values and society“ (N=10,4%), „work and pension“ (N=7,8%), „attitude toward death“ (N=7,2%), and „sadness for the past“ (N=5,9%). Content analysis showed that the young were criticized for their selfishness and neglecting their old parents, though the old people were seen guilty for the failure of their children. Some comments pointed to the misunderstanding and no tolerance among the elderly people and the young, but the others comments contained opportunity for the intergeneration coexistence. Other comments showed that in the process of getting old the physical appearance and health were changing inevitably and the ideals from the youth were withdrawn, but it was insisting on worthily life up to its end. In the discussion of the study findings the separation of the concept of generation differences from the concept of generation gap was suggested. It was concluded that generation differences are universal, though actual generation gap is looking for greater societal engagement in order to raise mutual understanding among the elderly people and the young.

Keywords: elderly people, getting old, attitudes towards the elderly people, content analysis, Duško Radović.